

Kommandoer i skjermleseren VoiceOver på iOS-enheter

Innhold

Kommandoer i skjermleseren VoiceOver på iOS-enheter	1
Innledning	2
Bruk av knappene på telefonen	2
Telefoner uten Hjem-knapp	2
Hjem-knappen	2
Av/på knappen	3
Trykkekommandoer og sveipebevegelser	3
Trykkekommandoer	3
sveipebevegelser.....	4
Diverse bevegelser.....	5
Bevegelser ved punktinnskrivning	5
Kommandoer på et Apple-tastatur	6
Navigasjonskommandoer	6
Kommandoliste.....	6
Redigeringskommandoer	7
Kommandoer for flytting av markøren	7
noen andre tastaturkommandoer	8
Kommandoer for punktastaturet på en leselist	8

Innledning

Dette dokumentet inneholder lister over kommandoer i skjermleseren VoiceOver. Det er en liste over ulike fingerbevegelser som kan utføres på skjermen på en iPhone, en iPad eller iPod. Det er en liste over kommandoer på et trådløst Apple-tastatur, og det er en liste over kommandoer som kan utføres på leselister som har punktskriftstastatur.

Dette er ikke ment som en lærebok i bruk av VoiceOver. Det er kun en oversikt over ulike kommandoer. Hvordan du bruker telefonen eller utfører ulike oppgaver blir derfor ikke forklart.

Vi tar utgangspunkt i at du bruker en iPhone, men kommandoene er i all hovedsak like også på iPad eller iPod. Mye er faktisk også likt hvis du bruker VoiceOver på Mac.

Bruk av knappene på telefonen

Telefoner uten Hjem-knapp

- Trippelklikk på sideknappen (av/på-knappen: Slå av/på VoiceOver eller en annen tilgjengelighetsfunksjon som er valgt under Innstillinger > Tilgjengelighet > Tilgjengelighetssnarvei).
- Trykk og hold sideknappen aktiverer Siri.
- Dobbeltklikk sideknappen aktiverer Apple Pay.
- Trykk og hold sideknappen og volum opp for å ta bilde av skjermen.
- Trykk sideknappen og volumknappene for å åpne menyen der du bl.a. kan slå av telefonen.
- Trykk og slipp Volum opp, så Volum ned og så trykk og hold Sideknappen for å restarte telefonen.

Hjem-knappen

Hvis telefonen er låst, kan du trykke på Hjem-knappen for å «vekke den opp» slik at den kan låses opp. Hjem-knappen brukes også som fingeravtryksleser. Du går ut av en app med Hjem-knappen.

Hvis du er på en annen hjemskjerm enn den første, går du tilbake til den første ved å trykke Hjem-knappen.

Er du i moduset der du kan flytte apper på hjemskjermen, går du også ut av dette moduset ved å trykke Hjem-knappen. Dobbelttrykk på Hjem-knappen for å åpne programveksleren.

Du kan sette opp telefonen slik at du kan trippelklikke på Hjem-knappen for å slå VoiceOver av eller på. Gå inn på Innstillinger > Tilgjengelighet, og velg tilgjengelighetssnarvei.

Av/på-knappen

Bruk av/på-knappen for å låse telefonen. Hold den inne for å slå telefonen av. Når du holder telefonen opp mot øret, kan du dobbeltrykke på av/på-knappen for å avslutte en telefonsamtale.

For å resette telefonen, trykk og hold av/på-knappen og Hjem-knappen i ti sekunder. Dette er mest aktuelt hvis telefonen henger seg.

Når kamera-appen er åpen, kan du trykke på den øverste volumknappen for å ta et bilde. Trykk på volumknappen eller av/på-knappen for å få telefonen til å slutte å ringe.

Trykkekommandoer og sveipebevegelser

Hvis du tar på et element på skjermen, blir det elementet valgt. Du kan dra fingeren langsomt rundt på skjermen for å utforske hva som finnes der.

For å flytte raskt fra et element til det neste kan du dra fingeren raskt fra venstre mot høyre. Det er her snakk om en kort liten bevegelse. Du skal ikke dra fingeren over hele skjermen. Det er viktig å begynne bevegelsen før du tar på skjermen, for med en gang du tar på et sted, blir elementet som ligger der valgt.

Vi kan sammenlikne bevegelsen du må bruke med en «koste»- eller «feiebevegelse». Hvis du begynner oppe til venstre og sveiper mot høyre, vil du gå systematisk gjennom alle elementene på skjermen. Hvis du sveiper mot venstre, går du motsatt vei. Tar du på det elementet som ligger nederst til høyre på skjermen og sveiper mot venstre, kan du gå systematisk gjennom alle elementer på skjermen fra det siste til det første.

På telefoner uten hjemknapp kan du ta med en finger nederst på skjermen og dra den oppover. Du vil da føle et lite klikk. Dra fingeren opp til neste klikk og løft den for å gå ut av en app. Drar du videre oppover, merker du enda et klikk. Hvis du løfter fingeren da, kommer du inn i appveksleren.

Dra fingeren ned fra toppen av skjermen til første klikk for å åpne Kontrollsentret. Dra ned til andre klikk for å åpne Varslingssenteret.

Trykkekommandoer

Ta på et element for å markere/velge det. For å åpne eller aktivere et valgt element på skjermen, kan du trykke raskt to ganger med en finger. Når elementet er markert, (valgt) kan du dobbeltrykke raskt hvor som helst på skjermen. Det er altså ikke nødvendig å treffe akkurat der appen eller knappen er.

Holder du fingeren på et element, kan du også åpne eller aktivere det ved å trykke raskt en gang med en annen finger. I noen tilfeller er det nødvendig å trykke raskt tre ganger med en finger. Dette gjelder tilfeller der seende som ikke bruker VoiceOver, må dobbeltrykke for å utføre en handling.

Dobbeltrykk og hold fingeren på skjermen for å gå inn i redigeringsmodus. Der kan du dobbelklikke med en finger på en app for å slette den. Du kan også sveipe vertikalt med en finger for å velge å dra en app til et annet sted eller en mappe.

Hvis du leser en tekst med VoiceOver, kan du trykke en gang med to fingre for å stoppe lesingen midlertidig. Trykk en gang til med to fingre for å starte lesingen igjen.

Dobbeltrykk med to fingre på skjermen utfører såkalt «standard handling» Hva som skjer varierer etter omstendighetene. Når telefoner ringer, tar du telefonen ved å dobbeltklikke med to fingre. Avslutt på samme måte. Du kan starte og stoppe musikk, radio, lydbok osv. med kommandoen.

Hvis du dobbeltklikker med to fingre når markøren er i et skrivefelt, starter og stopper du diktering.

Dobbeltrykk og hold to fingre på skjermen for å navngi et objekt. Du kan f.eks. bruke denne kommandoen hvis du skal bruke en app der knapper mangler navn slik at talen bare sier «knapp».

Hvis du trippeltrykker med to fingre, åpner du objektvelgeren. Objektvelgeren legger alle elementer på skjermen i en alfabetisk liste. På toppen er det et søkefelt som du kan bruke for å finne et bestemt element. Dette kan f.eks. være nyttig hvis du leter etter en bestemt overskrift på en nettside.

Trykker du én gang med tre fingre, får du vite hvor på skjermen/siden du er. Er du i en nettavis, kan du kanskje høre noe slikt som «Side 2 av 26, nederst på skjermen». Har du funnet et element på startskjermen og lurer på hvor det ligger, kan du kanskje få høre noe slikt som: «Rad tre, kolonne to, midt på skjermen, side 1 av fire. Dobbeltrykk for å åpne». På denne måten er det mulig å lære seg hvor ulike apper eller andre elementer er plassert på skjermen slik at du kan ta direkte på dem i stedet for å sveipe fram eller tilbake for å finne dem.

Dobbeltrykk med tre fingre for å slå talen i VoiceOver av eller på. Dette er nyttig hvis du bruker punktskrift og ikke ønsker å høre talen i VoiceOver. Det kan også være nyttig hvis du ønsker å bruke et dobbeltrykk med to fingre for å starte og stoppe taleopptakeren uten at stemmen fra VoiceOver kommer med på opptaket.

Trippeltrykk med tre fingre for å slå skjermteppet på telefonen av eller på. Når skjermteppet er på, vises ingenting på skjermen. Dette kan være praktisk for at ingen skal kunne følge med på hva du gjør på telefonen.

Trykk en gang med fire fingre nær toppen av skjermen for å flytte til første element eller toppen av en webside. Trykk en gang med fire fingre nederst på skjermen for å flytte til bunnen av skjermen eller nederst på en webside.

Dobbeltrykk med fire fingre for å starte/stoppe VoiceOver-hjelp. Du kan da teste ut ulike bevegelser eller kommandoer for å finne ut hva de brukes til.

Sveipebevegelser

Sveip raskt mot høyre med en finger for å gå til neste element.

Sveip raskt mot venstre med en finger for å flytte til forrige element.

Sveip raskt ned med en finger for å gå til neste objekt (tegn, ord, linje, overskrift osv.) som er valgt med rotoren.

Sveip raskt opp med en finger for å gå til forrige objekt valgt med rotoren. I noen apper som for eksempel Meldinger eller Mail, kan du sveipe raskt opp eller ned for å åpne en meny der du blant annet kan slette eller videresende en melding. Du sveiper også rett opp eller ned med en finger for å velge dato eller klokkeslett i Kalender eller Klokke dvs. for å flytte en glidebryter.

Sveip raskt opp med to fingre for å lese skjermen/dokumentet fra topp til bunn.

Sveip raskt ned med to fingre for å lese fra nåværende posisjon til bunnen av skjermen/dokumentet.

Sveip raskt mot venstre med tre fingre for å bla til neste side, for eksempel på hjemskjermen. Du kan forestille deg dette som om du tar tak i en side og blar den mot venstre for å bla om til neste side.

Sveip mot høyre med tre fingre for å bla til forrige side f.eks. til hjemskjermen.

Sveip opp med tre fingre for å bla til neste side i et dokument/webseite. Du kan forestille deg dette som om du har et langt ark som du drar oppover for å lese det som er nederst på arket.

På telefoner med hjemknapp kan du ta på statuslinjen og så sveipe opp med tre fingre for å åpne Kontrollsenteret.

Sveip nedover med tre fingre for å gå til forrige side i et dokument/webseite. Sveip nedover med tre fingre på hjemskjermen for å åpne Spotlight.

På telefoner med hjemknapp kan ta på statuslinjen og så sveipe ned med tre fingre for å åpne Varslinger.

I felt der du kan velge, for eksempel dato eller klokkeslett kan du sveipe opp eller ned med tre fingre for å gjøre større endringer. Skal du stille inn en alarm, kan du flytte 8 timer eller 8 minutter hvis du sveiper med tre fingre. Sveiper du opp eller ned med en finger endrer du bare en time eller ett minutt.

Diverse bevegelser

Rotor er en bevegelse med to fingre. Du vrir fingrene omtrent som når du skrur på en bryter. Du kan vri både mot venstre og høyre. Med rotoren velger du hva som skjer når du sveiper opp eller ned med en finger.

Venstre og så til høyre med to fingre fungerer som om du dobbeltrykker på tilbakeknappen f.eks. i Safari, Mail eller andre apper.

Bevegelser ved punktinnskrivning

Sveip til høyre med en finger for «skrive» et mellomrom.

Sveip til venstre med en finger for å slette et tegn.

Sveip til høyre med to fingre for ny linje.

Sveip opp/ned for tekstforslag.

Sveip tre fingre til høyre/venstre for å veksle mellom korskrift og fullskrift.
Sveip to fingre raskt venstre og så høyre for å gå ut av punktinnskrivingsmodus.

Kommandoer på et Apple-tastatur

Navigasjonskommandoer

Du kan bruke et tastatur for å navigere på iPhone. For å utføre de fleste kommandoene bruker du de såkalte VoiceOver-tastene sammen med andre taster. VoiceOver-tastene (VO-tastene) er Caps Lock eller Kontroll og Tilvalg dvs. tast nummer to og tre fra venstre på nederste rad. Hold inne disse tastene, og trykk kommandoen. Du velger om du vil bruke Caps Lock eller Kontroll+Tilvalg ved å gå til Innstillinger > Tilgjengelighet > VoiceOver > Skrivning > Spesialtaster.

Kommandoliste

Kommando	Trykk
VO	Ctrl+Tilvalg eller Caps Lock
Les alt fra aktuell posisjon	VO+A
Les alt fra toppen	VO+B
Stopp talen	CTRL
Flytt til statuslinjen	VO+M
Åpne Varslingscenter når du er på statuslinjen	TILVALG+PIL OPP
Åpne Kontrollsenter når du er på statuslinjen	TILVALG+PIL NED
Trykk og hold	VOSHIFT+M
Åpne Varslingscenter	VO+FN+PIL OPP
Åpne Kontrollsenter	VO+FN+PIL NED
Trykk på Hjem-knappen	VO+H
Les VoiceOver-hint	VO+SHIFT+N
Velg neste/forrige element	VO+HØYRE/VENSTRE PIL
Dobbeltklikk et element	VO+MELLOMROM
Åpne objektvelgeren	VO+I
Hopp til relatert innhold	VO+J
Søk etter tekst	VO+F
Finn neste tekstforekomst	VO+G
Finn forrige tekstforekomst	VO+SHIFT+G
Navngi et element, knapp osv.	VO+BINDESTREK
Gå til neste objekt i rotoren	VO+PIL OPP/NED
Velg element i talerotoren	VO+CMD+PIL HØYRE/VENSTRE
Endre innstilling for objekt i talerotoren	VO+CMD+PIL OPP/NED
Slå tale av/på	VO+S
Slå skjermteppe av/på	VO+F11
Slå på VoiceOver-hjelp	VO+K
Gå til forrige skjerm eller slå av hjelp	ESCAPE
Start/stopp gjeldende handling, f.eks. ta tlf.	VO+PLUSS

Quick Nav gjør at du kan utføre en del kommandoer uten å holde nede VO-tastene. Quick Nav er slått av som standard.

Kommando

Slå Quick Nav på/av
Velg neste eller forrige element
Endre rotorinnstilling

Velge neste eller forrige rotorobjekt
Velg første eller siste element
Dobbeltrykk på et element
Rull opp/ned, venstre/høyre

Trykk

VENSTRE PIL+HØYRE PIL
HØYRE/VENSTRE PIL
PIL VENSTRE+PIL OPP eller
PIL HØYRE+PIL OPP
PIL NED/OPP
CTRL+PIL OPP/NED
PIL OPP+PIL NED
TILVALG+PIL OPP/NED,
VENSTRE/HØYRE

Følgende kommandoer fungerer på websider når Quick Nav er slått på. For å gå til forrige element av samme type trykker du SHIFT sammen med kommandoen – f.eks. H går til neste overskrift. Shift+H går til forrige overskrift.

Kommando

Neste overskrift
Neste overskrift på nivå 1 til 6
Neste lenke
Neste tekstelement
Neste landemerke
Neste tekstfelt
Neste liste
Neste tabell
Neste samme type element
Neste bilde
Neste knapp
Neste skjemafelt

Trykk

H
1 til 6
L
S
W
R
X
T
M
I
B
C

Redigeringskommandoer

Kommando

Vis eller skjul skjermtastaturet
Flytt til neste tekstfelt (f.eks. i Mail)
Flytt til forrige tekstfelt (f.eks. i Mail)
Angre
Utfør likevel
Klipp ut
Kopier
Lim inn
Merk alt
Slett et tegn bakover
Slett et ord bakover
Slett til slutten av linjen
Bytt til neste tastatur
Bytt til forrige tastatur

Trykk

LØS UT-tasten (øverst til høyre)
TAB
SHIFT+TAB
CMD+Z
SHIFT+CMD+Z
CMD+X
CMD+C
CMD+V
CMD+A
SLETT BAKOVER
TILVALG+SLETT BAKOVER
CTRL+K
CMD+MELLOMROM
SHIFT+CMD+MELLOMROM

Kommandoer for flytting av markøren

Du kan bruke SHIFT sammen med disse kommandoene for å merke tekst.

Kommando

Flytt et tegn venstre/høyre
Flytt et ord venstre/høyre
Flytt til begynnelsen/slutten av linjen
Flytt opp/ned en linje
Flytt opp/ned et avsnitt
Flytt til begynnelsen/slutten av dokumentet

Trykk

VENSTRE/HØYRE PIL
TILVALG+VENSTRE/HØYRE PIL
CMD+VENSTRE/HØYRE PIL
PIL OPP/NED
TILVALG+PIL OPP/NED
CMD+PIL OPP/NED

Noen andre tastaturkommandoer

Safari

Kommando

Gå til adresselinja
Bla til forrige side
Vis eller skjul lesevisning

Trykk

CMD+L
CMD+PIL VENSTRE
CMD+SHIFT+R

Musikk

Kommando

Forrige sang
Spill/pause
Neste sang
Lyd av
Volum ned
Volum opp

Trykk

F7
F8
F9
F10
F11
F12

Kommandoer for punkttastaturet på en leselist

iOS har støtte for svært mange leselister. Tastene på leselistene kan brukes for å gi kommandoer til iOS. Siden leselistene har ulike taster, blir også kommandoene ulike fra leselist til leselist, men for de leselistene som har et punkttastatur, finnes det et felles sett av kommandoer som kan utføres på punkttastaturet. Når du skal gi en kommando med punkttastaturet, må du trykke ned MELLOMROM-tasten sammen med tegnet. For å flytte til forrige element på skjermen må du f.eks. trykke MELLOMROM+A. Slike kommandoer kalles «akkordkommandoer». Alle kommandoene i listen nedenfor er akkordkommandoer. Du skal altså trykke MELLOMROM sammen med tegnet.

Kommando

Flytt til forrige element
Flytt til neste element
Flytt leselisten mot venstre
Flytt leselisten mot høyre
Flytt til første element
Flytt til siste element
Bla en side mot høyre
Bla en side mot venstre
Bla en side opp
Bla en side ned
Les sidenummer eller rad som vises

Trykk

a (punkt 1)
@ (punkt 4)
, (punkt 2)
' (punkt 5)
l (punkt 1, 2, 3)
_ (punkt 4, 5, 6)
o (punkt 1, 3, 5)
ø (punkt 2, 4, 6)
(punkt 3, 4, 5, 6)
ô (punkt 1, 4, 5, 6)
í (punkt 3,4)

Velg forrige rotorinnstilling	; (punkt 2, 3)
Velg neste rotorinnstilling	(punkt 5, 6)
Flytt til forrige element valgt med rotor	. (punkt 3)
Flytt til neste element valgt med rotor	´ (punkt 6)
Aktiver (dobbelklikk) element	- (punkt 3, 6)
Flytt til statuslinjen	s (punkt 2, 3, 4)
Åpne kontrollsenter	: (punkt 2, 5)
Åpne varslingscenter	% (punkt 4, 6))
Trykk på Hjem-knappen	h (punkt 1, 2, 5)
Åpne programveksler	h (punkt 1, 2, 5) raskt to ganger.
Åpne objektvelger	i (punkt 2, 4)
Slå på VoiceOver-hjelp	k (punkt 1, 3) avslutt med akkord b
Les alt fra markør	R (punkt 1, 2, 3, 5)
Les alt fra toppen	w (punkt 2, 4, 5, 6)
Pause eller fortsett lesing med talen	p (punkt 1, 2, 3, 4)
Slå talen av/på	m (1, 3, 4)
Volum opp	æ (punkt 3, 4, 5)
Volum ned	ê (punkt 1, 2, 6)
Slå skjermteppe av/på	é (punkt 1, 2, 3, 4, 5, 6)
Trykk på Tilbake-knappen	b (1, 2)
Trykk Slett	d (punkt 1, 4, 5) eller punkt 7
Trykk Enter	e (punkt 1, 5) eller punkt 8
Trykk TAB	t (punkt 2, 3, 4, 5)
Trykk Shift+Tab	ü (punkt 1, 2, 5, 6)
Kortskrift, fullskrift, 8-punkt lesetabell	g (punkt 1, 2, 4, 5)
Kortskrift, fullskrift, 8-punkt skrivetabell	((punkt 2, 3, 6)
Merk tekst	" (punkt 2, 5, 6)
Minsk merket område	! (punkt 2, 3, 5)
Merk alt	= (punkt 2, 3, 5,6)
Klipp ut	x (punkt 1, 3, 4,6)
Kopier	c (punkt 1, 4)
Lim inn	v (punkt 1, 2, 3, 6)
Angre	z (punkt 1, 3,5, 6)
Utfør likevel	è (punkt 2, 3, 4, 6)
Angi tilpasset etikett	ý (punkt 1, 2, 3, 4, 6)
Mat ut (vis/skjul skjermtastatur)	î (punkt 1, 4, 6)
Flytt til forrige beholder	A (punkt 1, 7)
Flytt til neste beholder	(punkt 4, 7)
Utfør standard handling (dobbeltrykk med to fingre)	û (punkt 1, 5, 6)
Åpne kontekstmeny (dobbeltrykk og hold)	punkt 3, 6, 7, 8